

Omstilling og endringer

Taler

Erna Solberg

Dato

7 januar 2016

Sted

Oslo Spektrum

Omstendigheter

NHOs årskonferanse

- 1 Deres kongelige høyhet.

Kjære alle sammen.

- 5 Det er ingen tvil om at vi er inne i en spennende tid.

- Europeisk økonomi sliter fortsatt og veksten er moderat. Samtidig er det stor usikkerhet knyttet til de økonomiske virkningene av flyktningstrømmene til Europa. Vekstimpulsene fra Kina er lavere og mer usikre framover mens det positive er at det er klare tegn til oppgang i USA. Rentenivåene forventes å være
- 10 lave i flere år framover. Lave renter er et dårlig tegn, et tegn på mangel på gode prosjekter og på at økonomiene trenger medisinerings.

- Den teknologiske utviklingen ser ut til å gå raskere og raskere. Det gjelder å
- 15 henge med, og nyttiggjøre seg av ny teknologi på nye områder, områder en ikke umiddelbart ser at den var ment å anvendes. Det å utvide anvendelsesområdet for ny teknologi er også innovasjon.

- Samtidig har mange land en demografisk utfordring, andelen eldre som skal
- 20 forsørges vil øke sterkt framover. Den arbeidsføre del av befolkningen må ta byrdene, men kan ikke «skattes i hjel». Vi er derfor avhengig av produktivitetsvekst for å gjøre den kaken som skal deles større.

- Og vi har klimautfordringen og den nødvendige overgangen til et
- 25 lavutslippssamfunn.

Midt oppe i alt dette opplever Norge et «sjokk» som påvirker

30 næringsstrukturen ytterligere. Vi visste at aktiviteten i Nordsjøen, og all aktivitet knyttet til denne, ville passere toppen, men det kraftige oljeprisfallet var ikke noe vi kunne forutse. Dette er en tilleggsdimensjon for oss.

Noen vil sikkert mene at med så mye som skal skje samtidig, så kan det bli litt for spennende.

35 Vår evne til omstilling vil bli satt på en alvorlig prøve i årene som kommer. Men vi har gode forutsetninger for å lykkes hvis vi gjør de rette valgene og ikke utsetter å gjennomføre endringer.

40 For det kan være fristende å forsøke å holde fast ved det gamle. Det oppfattes alltid som tryggest.

Men i det lange løp vil det skape mest utrygghet dersom omstillingen kommer for sent i gang.

45 Derfor har NHO valgt et viktig og aktuelt tema for årets konferanse.

Vi hører stadig at det skal skje revolusjoner, paradigmeskifter og generasjonsskifter.

50 Og ja, det hender at hele bransjer blir kullkastet på få år.

Men for samfunnet som helhet, er det ofte snakk om mer gradvise endringer.

55 Og så er det ikke alle nyheter som er så nye, når alt kommer til alt.

Her ser vi et tidlig tilfelle av delingsøkonomi. Biblioteket i Alexandria ble etablert en gang i århundrene før kristi fødsel.

60 Mer enn 2000 år senere har vi fortsatt en bokbransje.

I dag kan delingsøkonomien føre til at vi bruker kapitalressursene mer effektivt. Men den utfordrer også vår arbeidslivsmodell, og det må vi ta på alvor.

65 Her ser dere en norsk eksportsuksess.

Det er Kongsberg våpenfabrikks CNC2000 styringssystem for verkstedmaskiner.

70

Norge lå godt an innen digitalisering og automatisering på 70-tallet. Vi var litt for frempå, kanskje, ettersom dette systemet havnet i Sovjet og ble brukt til å lage mer stillegående ubåter.

75 Jeg innser også hvilket betydelig fremskritt robotgressklipperen innebærer i hverdagen til mange her i salen. Ja, kanskje de fleste når jeg ser på kjønnsfordelingen.

For oss kvinner skjedde den store automatiseringen allerede på 50- og 60-tallet.

80 Da kom vaskemaskinene.

Det medvirket til kvinners inntreden i arbeidslivet og et betydelig samfunnsøkonomisk løft.

85 Vi forventer derfor noe stort også fra dere, når robotene nå får ansvaret for plenen.

Vi har altså sett en gradvis teknologisk utvikling over tid.

90 Jeg sier ikke det for å bagatellisere endringene vi står overfor.

Jeg sier det for å påpeke at norske virksomheter er vant til denne type omstilling.

95 Delvis fordi tilgang på kapital, teknologisk kompetanse og kunnskapsmiljøer legger godt til rette.

Og delvis fordi kostnadene ved arbeidskraft er så høye i Norge at det for mange har vært nødvendig for å klare seg i markedet.

100

Jeg mener derfor at vi skal møte utviklingen med optimisme og pågangsmot.

Den teknologiske utviklingen er også grunnleggende positiv.

105 Digitalisering og automatisering gjør at vi slipper arbeid som er monotont eller

farlig.

110 Økt produktivitet gjør at vi kan øke privat og offentlig velferd. Historisk har vi også tatt ut deler av gevinsten gjennom å tilbringe mer tid med familien.

Men omstilling skaper usikkerhet når den skjer.

115 Det er nok vanligere å bli omstilt, enn å la seg omstille - for å si det slik.

Endringene vil gjøre at kompetansen som etterspørres endres.

Det skapes nye vinnere og det skapes nye tapere.

120 Både i verdensmarkedet for varer og tjenester, og i arbeidsmarkedet her hjemme.

Hvis utviklingen skal bli positiv for Norge, så er to mål viktige.

125 En: Flere bedrifter må bli vinnere i verdensmarkedet. Og to: Flere mennesker må vinne frem og delta i det norske arbeidsmarkedet.

Den politiske tilnærmingen må være å legge til rette for dette.

130 La meg begynne med det første målet.

Her er vi på rett kurs.

135 Når det igjen sveises på Sunnmøre, så er det mulig fordi det er investert i sveiseroboter.

Vi trenger altså kapital til investeringer i norske arbeidsplasser.

140 Reduksjonene i formuesskatten har redusert vridninger bort fra verdiskapende virksomhet.

Den nye skattereformen vil også gjøre det mer lønnsomt å investere i norske arbeidsplasser.

I tillegg må vi heve ambisjonene når det gjelder forskning og utvikling.

Regjeringen har gjeninnført målet, som tidligere var skjøvet ut i evigheten, om å heve forskningsinnsatsen over offentlige budsjett til 1 prosent av BNP.

150

Etter tre offensive forskningsbudsjett på rad, så er vi nesten der. Muliggjørende teknologier er blant formålene vi prioriterer.

155

Vi har også systematisk styrket ordninger som stimulerer til utvikling i næringslivet. Det gjelder blant annet Brukerstyrt innovasjonsarena og Skattefunn.

Det ser ut til å virke. For 2014 kunne SSB melde om høy vekst i bedriftenes forskning og utvikling.

160

Det er gledelig, og jeg håper dere bidrar til at det fortsetter.

Vi må likevel spørre oss selv om disse ordningene treffer riktig, og vil treffe riktig også i fremtiden.

165

For eksempel må vi spørre oss om vi er for rettet inn mot produksjon og har for lite oppmerksomhet om endringer i tjenestesektoren.

170

I et enda mer langsiktig perspektiv må vi sørge for at vi utdanner mennesker til morgendagens yrker, og ikke til gårsdagens.

Dette er spørsmål som regjeringen vil gå grundig inn på i forbindelse med blant annet den kommende industrimeldingen.

175

I Norge har vi alle muligheter og vi har vist at vi kan.

Nordsjøen er full av innovative, norske ingeniørbragder.

180

Utfordringen vår i fremtiden, blir å skape arbeidsplasser i nye næringer som er så produktive at vi kan opprettholde vårt lønnsnivå og som gir solide bidrag til finansieringen av velferdssamfunnet.

Nye teknologiske fremskritt kan øke produktiviteten, gi norsk arbeidsliv nye

185 konkurransefortrinn og sørge for at vi når våre mål.

Så må vi, som jeg innledet med, også skape vinnere i arbeidsmarkedet.

190 Det er viktig i seg selv å unngå at mennesker skyves ut av arbeidslivet. Og det er viktig for samfunnsøkonomien at vi har høy sysselsetting.

Også her har vi et godt utgangspunkt.

195 Norge er mer digitalisert og automatisert enn de fleste andre land, samtidig som sysselsettingsgraden er høyere.

Det viser at det ikke er noen nødvendig motsetning her.

200 Vi har skapt et arbeidsliv som preges av stor selvstendighet, høy effektivitet og høy trivsel.

Det er bra også for kundene.

205 Hvis du skal hente ut en leiebil i Norge, så sørger personen bak skranken som regel for at det hele går raskt og greit.

210 Går du til det samme firmaet i Sør-Europa, så møter du gjerne en kø. Bak disken er det stor aktivitet, mange mennesker, det løpes hit og dit med skjemaer, telefoner skal tas og sjefer konsulteres før du omsider får utlevert nøkkelen.

Vi gjør altså noe riktig.

Samtidig har vi en ubalanse.

215 Det er for mange mennesker som konkurrerer om stadig færre jobber som ikke krever spesiell kompetanse.

220 Flere asylsøkere som får opphold kan gjøre at det blir enda flere mennesker, og den teknologiske utviklingen at det blir enda færre slike jobber.

Det er en risiko for at ubalansen blir enda større.

Dette tar vi på stort alvor, og vi starter med det mest grunnleggende.

225

Utenforskap henger ofte sammen med frafall i skolen. Årsakene til frafall skyldes ofte forhold tidlig i oppveksten.

230

Noen av de barna som har aller mest å vinne på å gå i barnehage, gjør dessverre ikke det. Derfor skal vi drive oppsøkende virksomhet hos familiene det gjelder. Vi har også sørget for at barnehage blir billigere for de som har dårligst råd.

Vi jobber systematisk med å heve kunnskap og kvalitet i skolen.

235

Til å være et land som har store omstillingsutfordringer, så har vi noen naturfag- og matematikkresultater som kan ta nattesøvnen fra oss.

240

Nå innfører vi noe økt undervisning i naturfag. Og regjeringen gjennomfører en massiv satsing på videreutdanning av lærere som vi vet gir effekt på elevenes læring. Svake matematikkunnskaper hos elevene er en viktig årsak til frafall. Derfor er matematikk prioritert i videreutdanningen.

245

Mangel på lærlingplass er en annen viktig årsak. Snart kommer krav om lærling for de som vil levere varer og tjenester til det offentlige.

250

Vi må også lete etter veiene inn i arbeidslivet. Det gjelder flyktninger og andre innvandrere. Det gjelder mennesker med et hull i CV-en. Det gjelder mennesker som har en kompetanse som ikke lenger etterspørres. Og det gjelder mennesker som ikke lenger når opp til nye kompetansekrav når virksomheter omstilles.

255

Vi må gjøre en bedre jobb når det gjelder å hjelpe voksne som mangler grunnleggende ferdigheter. I dag er systemet fragmentert og for lite fleksibelt.

Vi må over på system hvor vi enkelt kartlegger hva som trengs av kompetanse og et fleksibelt system hvor det tilbys standardiserte kompetansemoduler tilpasset ulike menneskers hverdag.

260

Vi må også gjøre en bedre jobb for å anerkjenne kompetanse. Vi vil trenge flere mennesker med fagkompetanse. Da gir det ingen mening dersom asylsøkere som får opphold og som faktisk har kompetanse, ikke får tatt den i bruk. Da ender de opp i en del av arbeidsmarkedet hvor det er for mange fra før.

265 Regjeringen arbeider for å fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor.
Ordningene for å anerkjenne kompetanse fra utlandet skal vi ta tak i.

Men her trengs også innsats fra dere som er arbeidsgivere.

270 Drar vi i samme retning, så mener jeg vi har gode muligheter til å klare dette.

Jeg velger å være optimist, og mener det er gode grunner til det.

275 Norge ligger langt fremme. Det har vært nødvendig med vårt lønnsnivå. Men vi må lene oss enda mer fremover når vi skal skape flere vinnerne i globale konkurranseutsatte markeder. Satsingen på forskning og utvikling gir en viktig støtte til arbeidet bedriftene må gjøre.

280 Vi har også lykket godt med å holde en høy sysselsetting. Men vi må jobbe bedre med kompetansepolitikken og med inkludering i arbeidslivet, for at så mange som mulig vinner frem og deltar i arbeidsmarkedet.

285 Den teknologiske utviklingen vil endre Norge. Jobbene våre vil endre seg. Vi kan sette inn større ressurser på oppgaver som krever kreativitet, menneskelig nærhet og omsorg. Vi vil få bedre jobber, mer givende jobber og tryggere jobber.

Norge kan forbli et vinnerlag, men bare hvis vi både klarer å henge med i teknologiutvikling og å utvikle et samfunn som skaper muligheter for alle.

290 **Kilde**
www.regjeringen.no

Emner
Arbeidsliv, Fremtiden, Økonomi

295 **URI**
<https://www.virksommeord.no/tale/omstilling-og-endringer>

300